

თავი 6
მთავრობა და პოლიტიკა
ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მაღალი საფეხურისათვის

პოლიტიკური ციკლის მოდელი
როგორ აგვარებს დემოკრატიული საზოგადოება
მის წინაშე მდგარ პრობლემებს?

6.1 ჩვენს წინაშე მდგარი ყველაზე მწვავე პრობლემა არის ...

გადაწყვეტილება პოლიტიკური დღის წესრიგის დადგენაზე

6.2 პოლიტიკა – როგორ აგვარებს დემოკრატიული საზოგადოება მის წინაშე მდგარ პრობლემებს?

პოლიტიკური ციკლის მოდელი

6.3 პოლიტიკური ციკლის მოდელის გამოყენება

კვლევითი ამოცანა/სამუშაო

6.4 როგორ მივიღოთ მონაწილეობა

პოლიტიკური ციკლი, როგორც პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის საშუალება

6.5 შემაჯამებელი სხდომა (არასავალდებულო)

თავი 6 მთავრობა და პოლიტიკა პოლიტიკური ციკლის მოდელი

პოლიტიკის ორი განზომილება

მაქს ვებერის კლასიკური განმარტების თანახმად, პოლიტიკას აქვს ორი განზომილება: ერთი მხრივ, იგი წარმოადგენს სწრაფვასა და ბრძოლას ძალაუფლების მოსაპოვებლად, მეორე მხრივ „პოლიტიკა შეიძლება შევადაროთ „სქელი ფიცრის ბურღვის ნელ და მტკიცე პროცესს, როგორც ენთუზიაზმით ასევე გათვლების სისწორით“.¹⁵ ეს მეტაფორა აღნიშნავს პოლიტიკური პრობლემის გადაჭრის მცდელობას. ასეთი პრობლემების გადაუჭრელობა დაუშვებელია, ვინაიდან ისინი საკმაოდ მწვავეა, მთელს საზოგადოებაზე ახდენს გავლენას და, აქედან გამომდინარე, კომპლექსური და რთული ხასიათისაა.

ამ თავში განხილულია, თუ როგორ მიმდინარეობს ამ „სქელი ფიცრის ბურღვის პროცესი“ და როგორ შეუძლია მოქალაქეს, რომელსაც სურვილი აქვს მონაწილეობა მიიღოს დემოკრატიულ საზოგადოებაში, შეასრულოს თავისი ფუნქცია, იმის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებაში, თუ რომელი პრობლემაა პრიორიტეტული და რა არის მისი გადაჭრის საუკეთესო გზა.

პოლიტიკური ციკლის მოდელი

მოსწავლეები ეცნობიან, როგორ გამოიყენონ პოლიტიკური ციკლის მოდელი, როგორც საშუალება, პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესის აღწერასა და აღქმისთვის. (იხ. მასალა მოსწავლეებისთვის 6.1). პოლიტიკა აღიქმება, როგორც პრობლემის დადგენის, ამ პრობლემის შესახებ დებატების გამართვის, მისი გადაჭრის საშუალების შერჩევისა და განხორციელების პროცესი. ამ პროცესს თან სდევს საზოგადოებრივი აზრი და რეაქცია, გამოხატული იმ პირებისა და ჯგუფების მიერ, რომელთა ინტერესებსაც ეს პრობლემა მოიცავს. ეს საზოგადოებრივი აზრი და რეაქცია არის მაჩვენებელი იმისა, თუ რამდენად ემსახურება გადაწყვეტილება პრობლემის მოგვარებას და მიიღებს თუ არა მას საზოგადოება. იმ შემთხვევაში, თუ პრობლემის გადაჭრის მცდელობა გაამართლებს და პრობლემა წარმატებით მოგვარდება, სრულდება პოლიტიკური ციკლი (პოლიტიკური ციკლის დასასრული); თუ ეს მცდელობა მარცხით მთავრდება და პრობლემა კვლავ მოუგვარებელია, პოლიტიკური ციკლი განახლდება. რიგ შემთხვევაში, ერთი პრობლემის გადაჭრის შედეგად წარმოიშობა სხვა პრობლემები, რომლებიც ასევე მოგვარებას საჭიროებენ და აქედან სათავეს იღებს ახალი პოლიტიკური ციკლი.

პოლიტიკური ციკლის მოდელში გამოკვეთილია დემოკრატიულ საზოგადოებაში პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების მნიშვნელოვანი ასპექტები:

- პოლიტიკური პრობლემისა და საყოველთაო კეთილდღეობის ევრისტიკული (კონსტრუქტივისტული) ცნება;
- კონკურენტული დღის წესრიგის დადგენა; პლურალურ საზოგადოებაში, პოლიტიკური დავები ხშირად მოიცავს ინტერესებს;
- პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება – კოლექტიური სწავლის პროცესი; არ არსებობს ყოვლისმცოდნე მონაწილე (როგორცაა, ლიდერი ან პარტია, რომელსაც გადამწყვეტი ხმის უფლება ენიჭება, ვინაიდან მესიანისტური იდეოლოგიის მატარებელია);

¹⁵ მაქს ვებერი, *Politik als Beruf* [პოლიტიკა როგორც მოწოდება და ხელობა], შტუტგარტი, 1997 წ. გვ 82 ციტატა თარგმნილია ავტორის მიერ.

- საზოგადოებრივი აზრისა და მედიის მიერ მოვლენების გაშუქების ძლიერი გავლენა; შესაძლებლობა მოქალაქეებისა და დაინტერესებული ჯგუფებისთვის ჩაერთონ და მონაწილეობა მიიღონ მოვლენების განვითარებაში.

როგორ მუშაობს მოდელი – რას გვიჩვენებს იგი და რას - არა

პოლიტიკური ციკლი არის მოდელი – რომელიც იგივე ფუნქციას ასრულებს, რასაც გეოგრაფიაში რუკა. იგი ბევრ რამეს გვიჩვენებს, ლოგიკური აღქმის პროცესს უწყობს ხელს. სწორედ ამიტომ, მოდელები ხშირად გამოიყენება როგორც განათლებაში, ასევე მეცნიერებაში, მოდელების გარეშე, ჩვენ ჩვენი კომპლექსური სამყაროს შესახებ ძალიან ცოტა გვეცოდინებოდა.

სახელმძღვანელო მოსწავლეებისათვის შეიცავს მასალას, რომელიც მოდელების ფორმით არის წარმოდგენილი:

- 1.2 სამი არჩევანი, რომელიც განსაზღვრავს ჩვენს მომავალს;
- 3.4 როგორ უმკლავდება დემოკრატიული პოლიტიკური სისტემა მრავალფეროვნებასა და პლურალიზმს?
- 3.5 საერთო კეთილდღეობის ცნება: დემოკრატიისა და დიქტატურის განმასხვავებელი ნიშანი;
- 3.6 სოციალური წინააღმდეგობებისა და პოლიტიკური პარტიების სქემა.

ჩვენ კარგად ვიცით განსხვავება რუკასა და იმ რეალურ ადგილმდებარეობას შორის რომელსაც ეს რუკა აღწერს – რუკა ბევრის მაჩვენებელია, მაგრამ მხოლოდ იმიტომ, რომ მასში ბევრი რამ არ არის შესული. რუკა, რომელშიც ზედმიწევნით ყველაფერი იქნება დატანილი, ძალიან რთული იქნება აღსაქმელად. იგივე შეიძლება ითქვას მოდელებზე, როგორცაა პოლიტიკური ციკლის მოდელი. მოდელი რეალობაში არ უნდა ავურიოთ. მოდელში ყურადღება გამახვილებულია პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღებაზე – „სქელი ფიცრის ბურღვის ნელ და მტკიცე პროცესზე“ – მაგრამ ნაკლებად არის წარმოდგენილი პოლიტიკის მეორე განზომილება, სწრაფვა და ბრძოლა ძალაუფლებისა და გავლენის მოსაპოვებლად.¹⁶

დემოკრატიულ სისტემაში, პოლიტიკის ორი განზომილება ერთმანეთთან არის დაკავშირებული: პირები, რომლებიც გადაწყვეტილებას იღებენ ეჭიდებიან რთულ პრობლემებს და ამავდროულად უპირისპირდებიან ერთმანეთს, როგორც პოლიტიკური ოპონენტები. პოლიტიკური ციკლის მოდელში, დღის წესრიგის დადგენის ეტაპი გვიჩვენებს, თუ როგორ ერწყმის ეს ორი განზომილება ერთმანეთს. დღის წესრიგში პოლიტიკური პრობლემისთვის პრიორიტეტული ადგილის მოპოვება ძალაუფლების და გავლენის დემონსტრირებას მოითხოვს.

მაგალითისთვის ავიღოთ: ერთი ჯგუფი აცხადებს – „გადასახადები ძალიან მაღალია და აფრთხობს ინვესტორებს“, მეორე ჯგუფი ამტკიცებს – „გადასახადები ძალიან დაბალია და ბიუჯეტი სათანადოდ ვერ აფინანსებს განათლებასა და სოცულურუნველყოფას“. გადასახადების პრობლემის ეს ორივე განმარტება მოიცავს განსხვავებულ ინტერესებსა და პოლიტიკურ თვალთახედვას და პრობლემიდან ორი შესაძლო გამოსავალი, რომლებსაც ეს ორი ჯგუფი მოითხოვს, ერთმანეთთან წინააღმდეგობაში მოდის: შევამციროთ გადასახადები მაღალშემოსავლიან ადამიანთა ჯგუფისთვის – თუ გავზარდოთ პრობლემისადმი პირველი მიდგომა ნეოლიბერალურია, მეორე – სოციალ-დემოკრატიული (იხ. მასალა მოსწავლეებისთვის 3.6).

მოქალაქეები კარგად უნდა ერკვეოდნენ ორივე მიდგომის არსში. პოლიტიკური ციკლის მოდელი არის საშუალება, რომელიც მოქალაქეებს ეხმარება გაანალიზონ და განსაჯონ პოლიტიკოსთა ძალისხმევა, რომელიც მიმართულია საზოგადოებისთვის პრობლემური საკითხების მოგვარებისკენ.

¹⁶ შედარებისთვის იხ. მასალა მასწავლებლებისთვის 6.2.

პოლიტიკური ციკლის გამოყენების საშუალებით განხორციელებული სწავლის შესაძლებლობები

მოცემული თავის პერსპექტივა, კომპეტენციების შექმნისა და განვითარების თვალსაზრისით მოიცავს შემდეგს:

ანალიზისა და განსჯის კომპეტენცია:

- მოსწავლეები გადიან წვრთნას, რათა გახდნენ მედიაინფორმაციის აქტიური მომხმარებელი.
- ისინი სწავლობენ კრიტიკულად მიუდგენენ დღის წესრიგის დადგენის შესახებ გამართულ დებატებსა და პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების სხვა ეტაპებს.
- მოსწავლეები სათანადოდ აფასებენ განსხვავებულ ინტერესთა შორის კომპრომისის თაობაზე მოლაპარაკებას (პოლიტიკური პრობლემისა და საყოველთაო კეთილდღეობის ევრისტიკული ცნება).

პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის კომპეტენცია:

მოსწავლეებს შეუძლიათ, პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ამოიცნონ ის ეტაპები, როდესაც მათ შეუძლიათ ჩაერიონ ამ პროცესში და გავლენა მოახდინონ გადაწყვეტილებაზე (ეტაპი: გადაწყვეტილების მიღების პროცესის დაწყებამდე და მის შემდგომ).

თავის დიდაქტიკური სტრუქტურა

მოსწავლეები ეცნობიან პოლიტიკური ციკლის მოდელს, როგორც საშუალებას და იყენებენ მას კვლევითი პროექტის განხორციელებისას. ბოლო გაკვეთილის განმავლობაში, ისინი ერთმანეთს უზიარებენ და აჯამებენ თავიანთ აღმოჩენებსა და პროექტის განმავლობაში შესრულებულ სამუშაოს. პირველ გაკვეთილზე ისინი ეცნობიან სქემას, სადაც გამოკვეთილია პოლიტიკური ციკლის ძირითადი ელემენტები – პოლიტიკური დღის წესრიგის დადგენის საკითხი. მოსწავლეები უკეთ გაერკვევიან პოლიტიკური ციკლის მოდელში, მას შემდეგ, რაც ისინი კლასში გაითამაშებენ პოლიტიკური დღის წესრიგის დადგენისადმი მიძღვნილ დებატებს. მოცემულ თავში შესული გაკვეთილები მოსწავლეების მხრიდან მაღალ აქტიურობას მოითხოვს.

მოცემული თავის მიზანს წარმოადგენს მოსწავლეებს გამოუმუშავოს პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესის ანალიზის უნარი, თუმცა, მასში არ არის მოცემული ნიმუში ანალიზისთვის. ამის გამო შესაძლებელი და აუცილებელიც კი არის მასწავლებელმა და მოსწავლეებმა შეარჩიონ სათანადო თემა და ნიმუში. ნიმუშის შერჩევის კრიტერიუმებს წარმოადგენს: რელევანტურობა, მარტივი აღქმადობა, მედიასაშუალებების მიერ ამ თემაზე მოწოდებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა. პოლიტიკური ციკლის დასაწყის ეტაპებზე, ინფორმაცია მიმდინარე მოვლენის შესახებ იარსებებს, მაგრამ მედიის მიერ გაშუქებული მასალის მოპოვება უფრო ხელმისაწვდომია. მეორე მხრივ, წარსულიდან აღებული მაგალითი, ასევე ინფორმაციულია და უხვ მასალას იძლევა პრობლემის გადაჭრის შეფასების თვალსაზრისით. გათვალისწინებულ უნდა იქნეს კონსტიტუციური, სამართლებრივი და ინსტიტუციური სტრუქტურები და ჩარჩოები.

რეკომენდებულია, თუმცა არა სავალდებულო, შემაჯამებელი სხდომის გამართვა, რათა შევაფასოთ სწავლის შედეგი და გამოვიყენოთ სწავლის შესაძლებლობები, რომელიც მოსწავლეების პასუხების საფუძველზე შეგვიძლია განვსაზღვროთ. მოცემული თავის მეხუთე გაკვეთილი სწორედ ამას გვთავაზობს.

კომპეტენციების გამომუშავება: კავშირი სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან

რას გვიჩვენებს ეს ცხრილი

წინამდებარე სახელმძღვანელოს სათაური, *მონაწილეობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში*, გულისხმობს იმ კომპეტენციებს, რომელსაც აქტიური მოქალაქე უნდა ფლობდეს დემოკრატიულ საზოგადოებაში. მოცემული მატრიცა გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში შესულ თავებს შორის სინერგიის ეფექტის პოტენციალს. მატრიცა წარმოადგენს, რომელი კომპეტენციების განვითარება ხდება მეექვსე თავში (შეფერილი, ჰორიზონტალური მწკრივი ცხრილში). მუქი შტრიხებით შემოსაზღვრული ვერტიკალური სვეტი გვიჩვენებს პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღებისა და მოქმედების კომპეტენციებს – მისი გამოყოფა ხდება დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობასთან მჭიდრო კავშირის გამო. ჰორიზონტალური მწკრივები გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან კავშირს: რომელ კომპეტენციებს იძენს მოსწავლე სახელმძღვანელოში მოცემულ ამ თავებში, რომელიც მათ მეექვსე თავში სჭირდებათ?

როგორ გამოვიყენოთ მატრიცა?

მასწავლებლებს მოცემული მატრიცის გამოყენება სხვადასხვა გზით შეუძლიათ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებს გაკვეთილის დასაგეგმად.

- ეს მატრიცა ეხმარება მასწავლებლებს, რომლებსაც დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების მცირე რაოდენობით გაკვეთილის ჩატარება უწევთ: მასწავლებელს საშუალება აქვს აარჩიოს ეს თავი და გამოტოვოს სხვა თავები, თუ მიიჩნევს, რომ მოსწავლეები გარკვეულწილად უკვე ფლობენ სხვა ძირითად კომპეტენციებს, მაგალითად მოცემულ თავში ასეთი კომპეტენციებია – პრობლემის ანალიზი, წესების ქმედითუნარიანობის შეფასება, პირადი პასუხისმგებლობის მნიშვნელობის კვლევა.
- მოცემული მატრიცა ეხმარება მასწავლებლებს დარწმუნდეს სინერგიის ეფექტში, რომლის მეშვეობითაც მოსწავლეები ერთსა და იმავე კომპეტენციას განმეორებით იძენენ, ერთმანეთთან დაკავშირებულ სხვადასხვა კონტექსტში. ამ შემთხვევაში, მასწავლებელი ირჩევს რამდენიმე თავს და კომბინირებულად აწვდის მათ მოსწავლეებს.

თავი	კომპეტენციის განვითარების განზომილებები			მიდგომები და ღირებულებები
	პოლიტიკური ანალიზი და შეფასება	მეთოდები და უნარები	პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება და მოქმედება	
6. მთავრობა და პოლიტიკა	საჯარო დებატები და მოლაპარაკება: ადამიანის უფლებათა დაცვა, დემოკრატიული გადაწყვეტილების მიღების არსი	ინფორმაციის შერჩევის კრიტერიუმები	გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ჩარევისადმი სტრატეგიული მიდგომა	მნიშვნელოვანია: მოლაპარაკები და ინტერესთა შორის კონკურენციის არსებობა
3. მრავალფეროვნება და პლურალიზმი	პლურალიზმი ინტერესთა შორის კონკურენცია მოლაპარაკება საყოველთაო კეთილდღეობაზე პოლიტიკის ორი განზომილება	მოკლე განცხადებების გაკეთება	მოლაპარაკების გზით კომპრომისზე წასვლა და საყოველთაო კეთილდღეობის დროებით განმარტებაზე შეთანხმება	ურთიერთდადარება
4. კონფლიქტი	პოლიტიკური პრობლემის ცნება		პრობლემის ამოცნობა, პრობლემის შესაძლო გადაჭრის მიზეზი	
5. წესები და კანონი	დემოკრატიული		ინსტიტუციური	მნიშვნელოვანია:

	საზოგადოების წევრების მიერ პოლიტიკური კულტურის მატარებელი ინსტიტუციური სტრუქტურის ერთმნიშვნელოვანი აღქმა		სტრუქტურის შექმნა გადაწყვეტილების მშვიდობიანად მიღების პროცესის უზრუნველსაყოფად	კომპრომისის თაობაზე გარიგებისას სამართლიანობის დაცვა
8. თავისუფლება	კამათი	საჯარო გამოსვლა	მოსაზრებებისა და ინტერესების საჯაროდ გამოტანა	მნიშვნელოვანია: კონფლიქტის არამალადობრივი საშუალებებით მოგვარება
9. მედია	როგორც მედიის ასევე მედიამომხმარებლის მიერ დღის წესრიგის დადგენა და მაკონტროლებლის ფუნქციის შესრულება	მედიასაშუალების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის დეკონსტრუირება ინფორმაციის შერჩევის კრიტერიუმები	მედიის, როგორც მაკონტროლებლის პერსპექტივის აღიარება: პოლიტიკური პრობლემის განსაზღვრა	

თავი 6: მთავრობა და პოლიტიკა – პოლიტიკური ციკლის მოდელი როგორ აგვარებს დემოკრატიული საზოგადოება მის წინაშე მდგარ პრობლემებს?

გაკვეთილის თემა	კომპეტენციის გამომუშავება/სწავლის მიზანი	მოსწავლის ამოცანა	მასალა და რესურსები	მეთოდი
გაკვეთილი 1 ჩვენს წინაშე მდგარი ყველაზე მწვავე პრობლემა არის...	განსჯა და მსჯელობა: არჩევანის გაკეთება, დასაბუთება მიზეზების დასახელებით. მონაწილეობა: ერთმანეთის პირადი გამოცდილების, ინტერესებისა და ღირებულებების აღიარება. პოლიტიკური პრობლემა წარმოადგენს საკითხს და არა ფაქტს.	მოსწავლეები მართავენ დისკუსიას პოლიტიკური დღის წესრიგის დადგენის შესახებ.	ფლიპჩარტები და ფერების მიხედვით დახარისხებული მარკერები, წებოვანი ლენტი (სკოჩი).	„სიჩუმის კედელი“ – ჯგუფური მუშაობა. პრეზენტაციები და დისკუსია.
გაკვეთილი 2 პოლიტიკა – როგორ აგვარებს დემოკრატიული საზოგადოება მის წინაშე მდგარ პრობლემებს?	მუშაობა მოდელზე. პოლიტიკა ემსახურება საზოგადოებაში წამოჭრილი პრობლემების გადაჭრას.	მოსწავლეები პოლიტიკური ციკლის მოდელს უსადაგებენ მათ მიერ შერჩეულ კონკრეტულ მაგალითს (კვლევითი ამოცანა).	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.1 და 6.2. ფლიპჩარტები და მარკერები. გაზეთები.	ლექცია. ჯგუფური მუშაობა.
გაკვეთილი 3 პოლიტიკური ციკლის მოდელის გამოყენება	ანალიზი და მსჯელობა: პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესის აღწერა და შეფასება. პოლიტიკური ციკლის მოდელის გაგება.	მოსწავლეები პოლიტიკური ციკლის მოდელს უსადაგებენ კონკრეტულ საკითხს.	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.1 და 6.2. გაზეთები.	მუშაობა პროექტზე.
გაკვეთილი 4 როგორ მივიღოთ მონაწილეობა	მეთოდები: პრეზენტაცია და სხვა მოსწავლეების პრეზენტაციების მოსმენა. მონაწილეობა: პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის შესაძლებლობის განსაზღვრა. მოდელი წარმოადგენს საშუალებას, გავაანალიზოთ კომპლექსური მთლიანობის მხოლოდ ნაწილი.	მოსწავლეები მოკლე ინფორმაციას აწოდებენ ერთმანეთს თავიანთი შედეგების შესახებ. მოსწავლეები აფასებენ მათ მიერ შესრულებული სამუშაოს პროცესსა და შედეგს.	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.2, მოსწავლეების მიერ გაკეთებული ჩანაწერებით.	ოფისის ტიპის პრეზენტაციები. პლენალური განხილვა.
გაკვეთილი 5 შემაჯამებელი სხდომა (არასავალდებულო)	ინდივიდუალური სწავლის პროცესისა და კომპეტენციების გამომუშავების შეჯამება. კონსტრუქციული	მოსწავლეები აჯამებენ თავიანთ ნამუშევრებს (სწავლის შედეგი და სწავლის პროცესი)	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.3 (მოსწავლეთა რეაგირება). ფლიპჩარტები, სხვადასხვა ფერის	ინდივიდუალური სამუშაო, პლენალური პრეზენტაცია და განხილვა.

	<p>რეაგირება.</p> <p>დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების წარმატებით განხორციელებაში, მასწავლებლისა და მოსწავლეების ერთობლივი პასუხისმგებლობის შეფასება.</p>		<p>მარკერებით.</p> <p>ფლიპჩარტზე დატანილი მასალა მოსწავლეებისთვის 6.3.</p>	
--	--	--	--	--

გაკვეთილი 1

„ჩვენს უმთავრეს პრობლემას წარმოადგენს...“

დისკუსია პოლიტიკური პროგრამის შემუშავებაზე

<p>მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.</p> <p>ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებლაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.</p> <p>სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.</p> <p>მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული მეთოდები წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.</p> <p>მოწოდებული მასალა ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.</p> <p>დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.</p>							
კომპეტენციების დაუფლება	<p>განსჯა და მსჯელობა: არჩევანის გაკეთება, დასაბუთება მიზეზების დასახელებით.</p> <p>მონაწილეობა: ერთმანეთის პირადი გამოცდილების, ინტერესებისა და ღირებულებების აღიარება.</p>						
სწავლის მიზანი	<p>პოლიტიკური პრობლემა წარმოადგენს საკითხს და არა ფაქტს. იგი მოითხოვს ყურადღებას და მოქმედებებს. მას აქვს გავლენა საზოგადოებაზე. ვინაიდან იგი მოიცავს განსხვავებულ ინტერესებს, იდეოლოგიასა და ღირებულებებს, დგება საკითხი პრობლემის პოლიტიკურ დღის წესრიგში შეტანა - არშეტანასთან დაკავშირებით.</p> <p>დემოკრატიულ საზოგადოებაში, მოქალაქეები, რომლებიც მონაწილეობენ მსგავს დებატებში, სარგებლობენ აზრისა და გამოხატვის თავისუფლებით. მედია დიდ გავლენას ახდენს დღის წესრიგის დადგენაზე (პრესის თავისუფლება).</p>						
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები მართავენ დისკუსიას პოლიტიკური დღის წესრიგის დადგენის შესახებ.						
მასალა და რესურსები	ფლიპჩარტები და ფერების მიხედვით დახარისხებული მარკერები, წებოვანი ლენტები (სკოჩი).						
მეთოდი	„სიჩუმის კედელი“ – ჯგუფური მუშაობა. პრეზენტაციები და დისკუსია.						
დროის ბიუჯეტი	<table border="1"> <tr> <td>1. სიჩუმის კედელი.</td> <td>15 წთ.</td> </tr> <tr> <td>2. პრეზენტაციები.</td> <td>10 წთ.</td> </tr> <tr> <td>3. შეჯამება; მოსწავლეები ეცნობიან კვლევით ამოცანას.</td> <td>15 წთ.</td> </tr> </table>	1. სიჩუმის კედელი.	15 წთ.	2. პრეზენტაციები.	10 წთ.	3. შეჯამება; მოსწავლეები ეცნობიან კვლევით ამოცანას.	15 წთ.
1. სიჩუმის კედელი.	15 წთ.						
2. პრეზენტაციები.	10 წთ.						
3. შეჯამება; მოსწავლეები ეცნობიან კვლევით ამოცანას.	15 წთ.						

<p>ინფორმაცია</p> <p>„სიჩუმის კედელი“ არის ბრენშტორმინგის მეთოდი, რომელიც ეხმარება ნაკლებად ექსტროვერტ მოსწავლეებს, ან იმ მოსწავლეებს, რომლებსაც პასუხის მოსაფიქრებლად შედარებით დიდი დრო სჭირდებათ, რათა გამოთქვან თავიანთი მოსაზრებები. სიჩუმეში მუშაობა მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს მაქსიმალური კონცენტრაცია მოიკრიბონ და, აქედან გამომდინარე, მათ მიერ გაკეთებული განცხადებები, უფრო საინტერესო და ინფორმაციულია. „სიჩუმის კედელი“ იმ პარადოქსის მაგალითია, რომ წესების მკაცრი სისტემა კი არ ზღუდავს თავისუფლებას, არამედ ხელს უწყობს მას. მოსწავლეები ექსპერტების როლში გამოდიან; მათი პასუხები ძირითად კითხვებზე არ შეიძლება იყოს „მცდარი“.</p> <p>მოსწავლეები საკლასო ოთახში პოლიტიკური პროგრამის შედგენის შესახებ გამართული საჯარო დებატების სიმულაციას ახდენენ. მიღებული გამოცდილება ეხმარება მათ, უკეთ ჩასწვდნენ პოლიტიკური ციკლის მოდელის არსს, ვინაიდან პროგრამის შედგენის შესახებ გამართული დებატები პოლიტიკური ციკლის მოდელის პირველ ეტაპს წარმოადგენს.</p> <p>მოსწავლეები თავად ეძებენ მასალას, რომლის შესწავლასაც მათ კვლევითი ამოცანა ავალებს (გაკვეთილი 2 და 3). კონსტრუქტივისტული მიდგომა გულისხმობს დემოკრატიულ საზოგადოებაში, პოლიტიკური პრობლემის განსაზღვრასა და გადაჭრისას კონსტრუქტივისტული მეთოდის გამოყენებას, როგორც ეს ნაჩვენებია პოლიტიკური ციკლის მოდელში.</p>
--

გაკვეთილის აღწერა

1. „სიჩუმის კედელი“¹⁷

იქმნება ხუთ–ხუთი მოსწავლისგან შემდგარი ჯგუფები. ყოველი ჯგუფი ნახევარწრის ფორმით განლაგდება სახით ფლიპჩარტებისკენ, რომლებიც კედელზეა დამაგრებული. ყოველ ჯგუფს ურიგდება სხვადასხვა ფერის ორი ან სამი მარკერი. მოსწავლეები მუშაობენ ჩუმად. 10 წუთის განმავლობაში. ყველა მოსწავლე მინიმუმ ერთ ჩანაწერს აკეთებს ფლიპჩარტზე. მათ უნდა დაასრულონ ფრაზა:

„ჩემი აზრით, ჩვენს წინაშე მდგარი ყველაზე მწვავე პრობლემა არის ...“

მოსწავლეებს შეუძლიათ პასუხი გასცენ ფლიპჩარტზე დაფიქსირებულ, სხვა მოსწავლის მიერ გამოთქმულ მოსაზრებას და მათ აქვთ უფლება ჩანაწერები გააკეთონ იმ ოდენობით, რამდენიც სურთ და იმდენჯერ, რამდენჯერაც უნდათ. ჯგუფს, საჭიროების შემთხვევაში, შეუძლია მოითხოვოს დამატებითი ფლიპჩარტი. მოსწავლეებს შეუძლიათ ფლიპჩარტზე დატანილი მოსაზრებების დასაკავშირებლად გამოიყენონ ისრები ან ხაზები, ასევე სიმბოლოები, როგორცაა, კითხვის ნიშანი ან ძახილის ნიშანი. მათი პოსტერი, საბოლოო ჯამში, მათი დისკუსიის ჩანაწერის სახეს მიიღებს.

მასწავლებელი მოსწავლეების დისკუსიას შორიდან ადევნებს თვალს. იგი არ ერევა და არ მონაწილეობს ამ უსიტყვო დისკუსიაში. მისი მოვალეობაა უზრუნველყოს, რომ წესები მკაცრად იქნეს დაცული – მოსწავლეებმა იმუშაონ ხმის ამოუღებლად.

2. პრეზენტაცია

მას შემდეგ, რაც ამოიწურება ფლიპჩარტზე მუშაობის დრო, ფლიპჩარტები გამოიფინება ისე, რომ ყველა მოსწავლეს ჰქონდეს საშუალება გაეცნოს მათ. მოსწავლეები პოსტერების წინ ორი დიდი ნახევარწრის ფორმით განლაგდებიან. რიგრიგობით, ყოველი ჯგუფი საკუთარ პოსტერს წარადგენს კლასის წინაშე. ყველა მოსწავლე არჩევს პოსტერზე დატანილ ერთ წინადადებას, რომლის ავტორიც თვითონ არ არის და ხმამაღლა კითხულობს მას და თან ასახელებს მიზეზს, თუ რატომ აარჩია ეს წინადადება. ძალიან ხშირად, მოსწავლეები ერთ ან ორ წინადადებაზე აკეთებენ აქცენტს. სანამ ყველა მოსწავლე არ შეასრულებს მოცემულ დავალებას, არ იმართება განხილვა.

მასწავლებელი პოსტერზე დატანილ განცხადებებს, მოსწავლეების მიერ წამოჭრილი საკითხების თემატიკის მიხედვით, ახარისხებს ზოგადი ქვესათაურების სვეტებში, რომელიც დაფაზე ან ფლიპჩარტზე დატანილ ცხრილშია მოცემული. გთავაზობთ მაგალითს:

ჩვენს წინაშე მდგარი ყველაზე მწვავე პრობლემა არის ...				
ეკომომიკა	უსაფრთხოება	გარემო	საზოგადოება	...
ვებრძოლოთ უმუშევრობას	ავტოსაგზაო შემთხვევები	შევამციროთ ნახშირორჟანგის ემისია	გავაუმჯობესოთ სკოლების მდგომარეობა	...
მეტი სამუშაო ადგილი ახალგაზრდებისთვის		...	დახმარება გავუწიოთ ახალგაზრდა ქალებს	
...			...	

მასწავლებელს შეუძლია, ამ სამუშაოს შესრულება რომელიმე მოსწავლეს დაავალოს. მოსწავლეები მონაწილეობენ ახალი კატეგორიების შერჩევასა და განცხადებებისთვის სათანადო ადგილის მიჩენის პროცესში.

¹⁷ წყარო: დემოკრატიის სწავლება, სწავლება დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ, წიგნი VI: ევროპის საბჭოს გამომცემლობა, სტრასბურგი 2008 წელი, სავარჯიშო 7.1 გვ. 62

3. შეჯამება

„სიჩუმის კედელი“ პოლიტიკური დღის წესრიგის შემუშავების სიმულაციაა. რა პრიორიტეტები გამოიკვეთა მოსწავლეთა ჩანაწერებში? შეუძლიათ მათ შეთანხმდნენ იმის თაობაზე, თუ რომელი პრობლემა ყველაზე პრიორიტეტული? მათივე მიერ შედგენილი ცხრილი ეხმარება მათ უპასუხონ ამ კითხვებს. ცხრილი აჩვენებს, თუ რომელ კატეგორიაში ყველაზე მეტი მოსაზრება შესული, შესაბამისად, რომელი სფეროა მოსწავლეებისთვის პრიორიტეტული. ასევე აჩვენებს, რომელი მოსაზრებების გაერთიანებაა შესაძლებელი (იხ. *კონომიკა* მოცემულ ცხრილში).

შეიძლება, მოსწავლეები ვერ შეთანხმდნენ ერთი საკითხისათვის პრიორიტეტის მინიჭებაზე. ვალდებული არიან კი ისინი? ამ კითხვაზე ღირს დაფიქრება.

ერთი მხრივ, ისინი თავისუფალ ქვეყანაში ცხოვრობენ. ისინი სარგებლობენ თავისუფლებით, აირჩიონ რომელ საკითხს ანიჭებენ უპირატესობას და წარუდგინონ ეს საკითხი საზოგადოებას. მეორე მხრივ, რესურსების სიმწირე პრობლემას წარმოადგენს – საქმე არა მარტო გადასახადებიდან მიღებულ შემოსავალს და ფონდებს ეხება, არამედ დროსა და ენერჯიას, და ბოლოს, რაც არც თუ ისე უმნიშვნელოა, საზოგადოების ყურადღებას. ბევრ ადამიანს, განსაზღვრულ დროში, შეუძლია მოაგვაროს საკითხების მხოლოდ მცირე რაოდენობა და ამის შემდეგ სწრაფად დაკარგოს ინტერესი; ზოგიერთი მედიასაშუალება ემსახურება ისეთი დღის წესრიგის შემუშავებას, სადაც მხოლოდ ერთი საკითხია დაყენებული.

მოსწავლეებმა, ასევე, შეიძლება გამოთქვან მოსაზრება, რომ დღის წესრიგის დადგენის ასეთი პროცესი უსამართლო და, უფრო მეტიც, არაგონივრულია, ვინაიდან, საკითხები, რომლებიც მათი თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია, შეიძლება ვერც კი შევიდეს დღის წესრიგში. ვინ გამოასწორებს ამ „მცდარ“ გადაწყვეტილებას?

პასუხი არის – თავად მოსწავლეები, იმ შემთხვევაში, თუ ისინი მიხვდებიან, რომ საჭიროა მოქმედება. მოსწავლეები, ერთგვარად, აყალიბებენ პარტიებს, რომელთაც განსხვავებული მიზნები და ღირებულებები („იდეოლოგია“) გააჩნიათ და რომლებიც აქტიურად მონაწილეობენ დღის წესრიგის დადგენის თაობაზე გამართულ დებატებში (მაგ. დაქირავებული მუშაკები, გარემოს დამცველები, უმცირესობათა უფლებების დამცველები).

გამართული დისკუსია ემსახურება იმის გაგებას, თუ რა არის პარტიების დანიშნულება. იხილეთ, ამ თავის ბოლოში მოცემული კვლევითი ამოცანა.

4. კვლევითი ამოცანა

დისკუსიის შემდეგ, მოსწავლეები არჩეულ გზას დაადგებიან. მასწავლებელი აუწყებს მათ, რომ ეძლევათ შესაძლებლობა დეტალურად შეისწავლონ მათ მიერ არჩეული საკითხი. კვლევითი ამოცანის შესასრულებლად, მათ დასჭირდებათ შერჩეულ საკითხზე მასალის შეგროვება, ბეჭდითი თუ ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით. მათ ყურადღების გამახვილება მარტო დღის წესრიგის დადგენის გამო გამართულ დებატებზე არ მოუწევთ, მოსწავლეებმა ყველა შესაძლო მასალა უნდა მოიპოვონ საკითხთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების, სტატისტიკური მონაცემების, პოლიტიკური პარტიების, ლობისტთა ჯგუფების და არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ გაკეთებული განცხადებების და ა.შ. შესახებ.

გაკვეთილი 2

პოლიტიკა – როგორ აგვარებს დემოკრატიული საზოგადოება მის წინაშე მდგარ პრობლემებს პოლიტიკური ციკლის მოდელი

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	ანალიზი: მუშაობა მოდელზე.
სწავლის მიზანი	პოლიტიკა ემსახურება საზოგადოებაში წამოჭრილი პრობლემების გადაჭრას.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები პოლიტიკური ციკლის მოდელს უსადაგებენ მათ მიერ შერჩეულ კონკრეტულ მაგალითს.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.1 და 6.2. ფლიპჩარტები და მარკერები. გაზეთები.
მეთოდი	ლექცია, ჯგუფური მუშაობა.
დროის ბიუჯეტი	1. ლექცია და მასთან დაკავშირებით დასმული კითხვების განხილვა. 15 წთ. 2. კვლევითი სამუშაოს შესასრულებლად ჯგუფების შექმნა. 10 წთ. 3. კვლევითი სამუშაო. 15 წთ.

1. ლექცია და თემატური კითხვები

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს პოლიტიკური ციკლის მოდელს. მოსწავლეებისთვის უკვე ცნობილია პოლიტიკური ციკლის საწყისი ეტაპის შესახებ, ეს არის დღის წესრიგის დადგენა, და ისინი მზად არიან, გაეცნონ იმას, თუ რა ხდება მას შემდეგ, რაც პრობლემა საზოგადოების ყურადღების ცენტრში მოექცევა.

მასწავლებელი მოსწავლეებს უკითხავს მოკლე ლექციას, რომელიც გაკვეთილის კონტექსტზეა მორგებული (კონსტრუქტივისტულ სწავლაზე ინსტრუქციების დართვა). მიღებულ ინფორმაციას მოსწავლეები გამოიყენებენ კვლევითი ამოცანის შესრულებისას. მასწავლებელი, გაკვეთილის დაწყებამდე, მოსწავლეებს ურიგებს მასალას მოსწავლეებისთვის 6.1 და 6.2. მასალაში მოცემული ინფორმაცია დატანილი უნდა იყოს ფლიპჩარტზე ან დაფაზე, რათა მასწავლებელს საშუალება ჰქონდეს, ლექციის დროს, გამოიყენოს აღნიშნული მასალა თვალსაჩინოებისთვის.

აბსტრაქტული მოდელის აღქმას ამარტივებს მისი დაკავშირება კონკრეტულ მაგალითთან. უმჯობესი იქნება, თუ მასწავლებელი ამ მაგალითის სახით მოსწავლეების მიერ წინა გაკვეთილზე წამოჭრილი რომელიმე საკითხს აირჩევს. მასწავლებელს შეუძლია მოიყვანოს სხვა, ან თუნდაც შეთხზული, წინასწარ მომზადებული მაგალითი. დემონსტრირებისთვის, ჩვენ გთავაზობთ საკითხს, რომელიც ავტოსაგზაო შემთხვევების შემცირებას ეხება (იხ. გაკვეთილი 1, მოსწავლეთა მიერ გამოთქმული მოსაზრებების მიხედვით შედგენილი ცხრილი).

სანამ დეტალებზე გამახვილდება ყურადღება, მოსწავლეებს უნდა ჰქონდეთ წარმოდგენა ზოგად სურათზე. მოსწავლეები სწავლობენ მასალას მოსწავლეებისთვის 6.1. მასწავლებლის განმარტებები მოიცავს შემდეგს:

- მოცემული დიაგრამა წარმოადგენს პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესის მოდელს. მასზე ნაჩვენებია ამ პროცესის სხვადასხვა ეტაპი. პროცესი იწყება მაღლიდან – *დებატები* იმის შესახებ, თუ რა შეიძლება იყოს მიჩნეული „პრობლემად“. ეს არის დღის წესრიგის დადგენის თაობაზე გამართული დებატები, რომელიც წინა გაკვეთილზე განვიხილეთ. მას შემდეგ, რაც პრობლემა დღის წესრიგში დადგება, იწყება დებატები მისი მართებულად გადაჭრის გზების ძიების შესახებ.
- ამ დებატების შედეგი არის გადაწყვეტილება – მაგალითად, კანონი ან სხვა ზომა.
- შემდეგ ეტაპზე ხდება ამ გადაწყვეტილების *დანერგვა* – პრაქტიკაში გახორციელება. იგი შედის ძალაში. მაგალითად, კანონი შედის ძალაში, ან საფუძველი ეყრება ახალი საავადმყოფოს მშენებლობას.
- ხალხს ებადება საკუთარი *მოსაზრება*. ეთანხმებიან ისინი ამ გადაწყვეტილებას, მას შემდეგ, რაც გამოსცადეს მისი შედეგი? მაგალითად, ემსახურება იგი მათ ინტერესებს?
- ამას მოყვება ხალხის მხრიდან *რეაქცია*, რომელიც შესაძლოა იყოს მედიასაშუალებებით გაშუქებული კეთილგანწყობილი, ან კრიტიკული კომენტარები; პოლიტიკოსების მიერ გაკეთებული განცხადებები; ან საპროტესტო აქციები.
- მსგავსი რეაქციები სათავეს უდებს ახალ *დებატებს*, რომლის დროსაც *პრობლემები* დგება პოლიტიკურ დღის წესრიგში. ზოგი ადამიანი მიიჩნევს, რომ თავდაპირველი პრობლემა ისევ გადაუჭრელია, და შესაძლოა, სიტუაცია კიდევ უფრო დამძიმებული. მიღებულ ზომებს, შეიძლება მოჰყოლოდა გვერდითი მოვლენები, რომელმაც დასაბამი მისცა ახალ პრობლემებს. პოლიტიკა ციკლის სახით ხორციელდება: ზოგიერთი საკითხი პერმანენტულ ყურადღებას საჭიროებს, ზოგიერთი გადაწყვეტილება – გაუმჯობესებას. ეს ციკლი მიგვანიშნებს, რომ პოლიტიკა, მიღებული ზომების გამოცდისა და დაშვებული შესაძლო შეცდომების პრინციპების გათვალისწინებით, ზადმიწევნით პრაქტიკული საქმიანობაა.
- მაგრამ არის შესაძლებლობა იმისა, რომ პროცესი *დასრულდეს* (პოლიტიკური ციკლის დასასრული). ამ შემთხვევაში სახეზეა, რომ მიღებული ზომები ეფექტური აღმოჩნდა და პრობლემა აღმოიფხვრა – ან პრობლემა აღარ არის საზოგადოების ყურადღების ცენტრში და, შესაბამისად, აღარ საჭიროებს პოლიტიკურ ძალისხმევას.

მოსწავლეებმა შეიძლება დასვან კითხვები იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლის აღქმაც მათ გაუჭირდათ. მასწავლებელმა უნდა გადაწყვიტოს, რომელ კითხვას უნდა გაეცეს პასუხი დაუყოვნებლივ და რომელ კითხვაზე მიიღებენ მოსწავლეები პასუხს მაგალითის განხილვისას.

ამის შემდეგ, მასწავლებელს, მოდელის თვალსაჩინოებისთვის, მოჰყავს მაგალითი. მაგალითში საკმაო რაოდენობით არის გამეორებები, რომელიც ხელს უწყობს საკითხის უკეთ აღქმას. კატეგორიები უკავშირდება ძირითად კითხვებსა და დეტალებს. მასალა მოსწავლეებისთვის 6.2 გამოიყენება ლექციის დროს.

მასწავლებელს მოჰყავს შეთხზული მაგალითი. მაგალითი აღებულია პირველი გაკვეთილიდან – ავტისაგზაო შემთხვევების შემცირება (იხ. მასალა მასწავლებლებისთვის 6.1, რომელიც ეფუძნება მასალას მოსწავლეებისთვის 6.2).

მოსწავლეები, საჭიროების შემთხვევაში, სვამენ შემდგომ შეკითხვებს და, ამჯერად, მათზე პასუხს მასწავლებელი მოსწავლეებს ანდობს. ამგვარად მასწავლებელი რწმუნდება, რამდენად გაერკვნენ მოსწავლეები ლექციის არსში. მოსწავლეები შეიძლება დააზნოს დისკუსიებისა და დებატების სიმრავლემ და იმ „დაჟინებულმა“ მიდგომამ, რითაც მონაწილე მხარე ცდილობს საკუთარი ინტერესების სხვებისთვის თავს მოხვევას. მასწავლებელი აღნიშნავს, რომ საკუთარი ინტერესებისთვის ბრძოლა დემოკრატიის მნიშვნელოვანი ელემენტია. საკუთარი ინტერესების

საჯაროდ გამოტანით, უკვე ქმნი წინაპირობას იმისა, რომ ეს ინტერესები გათვალისწინებულ იქნეს გადაწყვეტილების მიღებისას. ზოგიერთ შემთხვევაში შესაძლოა გამოიძებნოს კომპრომისი.

2. ჯგუფების შექმნა კვლევითი ამოცანის შესასრულებლად

დისკუსიის გაგრძელება არ არის რეკომენდებული. ამისთვის მოსწავლეებს დრო ექნებათ ბოლო გაკვეთილზე. ამჯერად მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად იღებს გადაწყვეტილებას, თუ რომელი საკითხი ან პრობლემა განიხილონ. მასალა, რომელიც მოსწავლეებმა ამ მიზნით შეაგროვეს, მათ არჩევანის გაკეთებაში დაეხმარება – რომელი საკითხია აქტუალური? რა გადაწყვეტილებები იქნა მიღებული უახლოეს წარსულში?

მოსწავლეები ქმნიან ორ–სამ ან ოთხკაციან ჯგუფებს. მათ პრეზენტაციები უნდა მოამზადონ მეოთხე გაკვეთილისთვის. მოსწავლეებმა თავიანთი შედეგები უნდა გადაიტანონ მასალაში მოსწავლეებისთვის 6.2, რომლის ასლებიც დამზადდება კლასში დასარიგებლად.

მოსწავლეებს სჭირდებათ კრიტერიუმები, რომლებიც მათ საკითხის არჩევაში დაეხმარება:

- ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა: გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებული მიმდინარე პროცესების შესახებ ინფორმაციას მოსწავლეები უზვად წააწყდებიან გაზეთებსა და ინტერნეტში. მეორე მხრივ, ვინაიდან ციკლი დასრულებული არ არის, მათ საშუალება ექნებათ ინფორმაცია მოიპოვონ პოლიტიკური ციკლის მხოლოდ დასაწყის ფაზებზე, მაგალითად, ობიექტური მიზეზების გამო, ვერ შეძლებენ მოიპოვონ მასალები გადაწყვეტილების მიღებასა და მის განხორციელებაზე. აქედან გამომდინარე, პრაგმატული მიდგომა იქნება, თუ ისინი ინფორმაციის ძიებას გასული კვირის გაზეთებში დაიწყებენ, რათა გაარკვიონ, რა იდგა პოლიტიკური დღის წესრიგის სათავეში მაშინ და როგორ გადაწყდა საკითხი.
- პირადი ინტერესი: მოსწავლეები ირჩევენ საკითხს, რომელიც, მათი თვალსაზრისით, ყველაზე მწვავეა. მათ შეუძლიათ გამოიყენონ პირველ გაკვეთილზე შედგენილი „სიჩუმის კედელი“. მაგრამ, ამ შემთხვევაში, მოსწავლეებმა უნდა გაითვალისწინონ, რომ ამგვარად შერჩეულ საკითხზე ინფორმაციის მოპოვება გაცილებით გაუძნელებათ.

3. კვლევითი სამუშაო

მოსწავლეები მეორე გაკვეთილის დარჩენილ დროს და მესამე გაკვეთილს მთლიანად უთმობენ კვლევითი სამუშაოს შესრულებას. ისინი სამუშაოს დამოუკიდებლად გეგმავენ.

გაკვეთილი 3 პოლიტიკური ციკლის მოდელის გამოყენება კვლევითი ამოცანა

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	მეთოდები: მუშაობა პროექტზე. ანალიზი და მსჯელობა: პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესის აღწერა და შეფასება. მონაწილეობა და აქტიურობა: პასუხისმგებლობა, თავისუფლებით სარგებლობა.
სწავლის მიზანი	მოსწავლეებს ესმით პოლიტიკური ციკლის მოდელის არსი და შეუძლიათ იგი მიუსადაგონ პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების შესახებ მოპოვებულ ნებისმიერ ინფორმაციას.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები პოლიტიკური ციკლის მოდელს უსადაგებენ კონკრეტულ მაგალითს.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.1 და 6.2. გაზეთები.
მეთოდი	მუშაობა პროექტზე.
დროის ბიუჯეტი	1. ჯგუფური მუშაობა. 35 წთ. 2. დეტალური მოხსენებები. 5 წთ.

გაკვეთილი მთლიანად ეძღვნება ჯგუფურ მუშაობას. მოსწავლეები მუშაობენ მასწავლებლის დახმარების გარეშე და პასუხისმგებელი არიან შესრულებულ სამუშაოზე. ამიტომ მათ თავად უნდა მოიპოვონ სრული ინფორმაცია იმაზე, რაც მათ სჭირდებათ.

მასწავლებელს შეუძლია მოსწავლეებს დახმარება გაუწიოს ინფორმაციის წყაროების მიწოდებით, მაგ. სტატისტიკური მონაცემები, სკოლის სახელმძღვანელოები, კონსტიტუციის ასლები, მისცეს კლასში ინტერნეტის გამოყენების საშუალება.

მასწავლებელი აკვირდება მოსწავლეების მუშაობის პროცესს; მასწავლებლის ხელმძღვანელობის გარეშე – როგორც ეს მათ სკოლის დამთავრების შემდეგ, რეალურ ცხოვრებაში მოუწევთ – რას ართმევენ თავს თავისუფლად და სად აწყდებიან დაბრკოლებებს; ეს მასწავლებელს აწვდის მასალას იმის თაობაზე, თუ რომელი კომპეტენციის განვითარებას საჭიროებენ მოსწავლეები.

მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს, პლენარული სხდომის ფარგლებში, დეტალური მოხსენებებით წარდგენენ კლასის წინაშე. მომავალ გაკვეთილზე დაგეგმილია პრეზენტაციები და თუ მოსწავლეები ვერ ასწრებენ მოსამზადებელი სამუშაოების დასრულებას, მათ თავად უნდა იპოვონ გამოსავალი ამ სიტუაციიდან.

პირველ რიგში მოსწავლეებმა უნდა დაადგინონ, რას გულისხმობენ „დაუსრულებელ“ სამუშაოში. ვერ მოასწრეს გაცნობიდან რაიმე დამატებით ინფორმაციას? თუ მიაჩნიათ, რომ არასაკმარის ინფორმაციას ფლობენ?

ამ შემთხვევაში, საუკეთესო არჩევანია პასუხისმგებლობა ამ პრობლემაზე მოსწავლეებს მივანდოთ. სასტიკი გადაწყვეტილებაა, მაგრამ რეალურ ცხოვრებაში სწორედ ასე ხდება. მოსწავლეებისთვის

სწავლის შესაძლებლობების მიცემა გაცილებით მეტს ნიშნავს, ვიდრე ხარვეზები პრეზენტაციის დროს. ოთხივე გაკვეთილის შემდეგ საჭიროა შეჯამება, რასაც საკმარისი დრო უნდა დაეთმოს. შესაძლებელია დამატებითი გაკვეთილის ჩატარება, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ ჯგუფების უმეტესობამ ვერ მოასწრო დადგენილ დროში სამუშაოს სრულყოფილი შესრულება.

გაკვეთილი 4

როგორ მივიღოთ მონაწილეობა?

პოლიტიკური ციკლი, როგორც პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის საშუალება

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	მეთოდები: პრეზენტაცია და სხვა მოსწავლეების პრეზენტაციების მოსმენა. მონაწილეობა: პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის შესაძლებლობის განსაზღვრა.
სწავლის მიზანი	მოდელი წარმოადგენს საშუალებას, გავანალიზოთ კომპლექსური მთლიანობის მხოლოდ ნაწილი. პოლიტიკას აქვს ორი მხარე: პრობლემების მოგვარება და სწრაფვა ძალაუფლებისაკენ. პოლიტიკური ციკლის მოდელი გვთავაზობს მხოლოდ პირველ ასპექტს.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები მოკლე ინფორმაციას აწოდებენ ერთმანეთს თავიანთი შედეგების შესახებ. მოსწავლეები აფასებენ მათ მიერ შესრულებული სამუშაოს პროცესსა და რეზულტატს.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.2, მოსწავლეების მიერ გაკეთებული ჩანაწერებით.
მეთოდი	ოფისის ტიპის პრეზენტაციები. პლენალური განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1. მოსწავლეთა პრეზენტაციები 15 წთ. 2. განხილვა და შეჯამება. 25 წთ.

გაკვეთილის აღწერა

1. მოსწავლეთა პრეზენტაციები

გაკვეთილი იწყება მოსწავლეების აქტიურობით. ისინი ჯგუფებად უსხედან საკუთარ მერხებს, რომლებიც საკლასო ოთახის კედლების გასწვრივ არის განლაგებული, მერხებს შორის სიცვრცე თავისუფალია. ყოველი ჯგუფი ირჩევს ორ სპიკერს, რომლებიც რიგრიგობით წარადგენენ საკუთარ ჯგუფს. ეს საშუალებას აძლევს ყველა მოსწავლეს ეწვიოს სხვა ჯგუფს და მიიღოს მოკლე ინფორმაცია მათ შედეგებზე.

ეს არაცენტრალიზებული გარემო რამდენიმე მოსწავლის ერთდროული აქტიურობის საშუალებას იძლევა. სრული სურათის მოპოვებას ვერც ერთი მოსწავლე ვერ შეძლებს. ამას გაცილებით მეტი დრო დასჭირდება და მიღებული ინფორმაცია საკმაოდ დიდი ოდენობის და, შესაბამისად, დასამახსოვრებლად რთული იქნება.

მასწავლებელი მოსწავლეებს უერთდება და მხოლოდ უსმენს მათ, არ უსვამს შეკითხვებს და არ აკეთებს კომენტარს.

2. დისკუსია და გაანალიზება

მოსწავლეები ემზადებიან პლენარული სხდომისთვის. ისინი სხდებიან წრეზე ან ნახევარწრეზე, სახით ერთმანეთისკენ.

პირველ რიგში, მასწავლებელი და მოსწავლეები დღის წესრიგზე უნდა შეთანხმდნენ. მასწავლებელი მათ სთავაზობს პოლიტიკური ციკლის მოდელზე კონცენტრირებას, იმ საკითხებზე კონცენტრირების ნაცვლად, რომლებიც მოსწავლეებმა შეისწავლეს. მოსწავლეები ამაზე უნდა შეთანხმდნენ, სანამ მუშაობას გააგრძელებდნენ.

მასწავლებელი სვამს სააზროვნო კითხვას და სიტყვას აძლევს მოსწავლეებს:

„პოლიტიკური ციკლის მოდელის გამოყენება სამუშაოს შესრულებისას რაში დაგეხმარათ და რაში - არა?“

მოსწავლეები კომპეტენტურ პასუხებს იძლევიან, ეყრდნობიან რა კვლევითი ამოცანის შესრულებისას მათ მიერ მიღებულ გამოცდილებას. მათ შეიძლება დაასახელონ ტექნიკური პრობლემები, როგორცაა, შეფერხებები ინფორმაციის მოპოვებისას ან დროის სიმცირე. შეიძლება შეეხონ ანალიტიკურ სირთულეებს, როგორცაა, იმის განსაზღვრა თუ რა ეტაპზეა მოცემული საკითხი: დღის წესრიგში დაყენების, გადაწყვეტილების მიღების მიზნით გამართული დებატების თუ შედეგებზე რეაგირების ეტაპზე. მათ შეიძლება კითხვები გაუჩნდეთ პოლიტიკური ციკლის მოდელთან დაკავშირებით: რამდენად რეალურად ასახავს იგი სინამდვილეს?

აუცილებელი არ არის, მოსწავლეების მიერ წამოჭრილ ყველა საკითხზე კომენტარის გაკეთება და მათ მიერ დასმულ ყველა შეკითხვაზე პასუხის გაცემა. მაგრამ როგორც მასწავლებელს, ასევე მოსწავლეებს აქვთ იმის თავისუფლება თავად მიიღონ გადაწყვეტილება ამის თაობაზე და შესაბამისად დაგეგმონ, რა დრო დაუთმონ ამ პროცედურას.

პოლიტიკური ციკლის მოდელთან დაკავშირებით, სულ მცირე, სამი საკითხი არსებობს, რომელზეც ღირს შეჩერება (იხ. მასალა მასწავლებლებისთვის 6.2). არ არის აუცილებელი მასწავლებელმა მოსწავლეების ყურადღება ყველა დეტალზე შეაჩეროს; ეს მისი გადასაწყვეტია. მოწოდებული მასალა მასწავლებელს დაეხმარება განმარტოს მოსწავლეების მიერ გაკეთებული ზოგიერთი კომანტარი. სხვა შემთხვევაში, მასწავლებელი ირჩევს ერთ ან მეტ საკითხს და მოსწავლეებს მოკლე ინფორმაციას აწვდის მათ შესახებ, რითაც ასრულებს დისკუსიას.

გაკვეთილი 5

შემაჯამებელი სხდომა (არასავალდებულო)

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.	
ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.	
სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.	
მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული მეთოდები წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.	
მოწოდებული მასალა ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.	
დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.	
კომპეტენციების დაუფლება	ინდივიდუალური სწავლის პროცესისა და კომპეტენციების გამომუშავების შეჯამება. კონსტრუქციული რეაგირება. დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების წარმატებით განხორციელებაში, მასწავლებლისა და მოსწავლეების ერთობლივი პასუხისმგებლობის შეფასება.
სწავლის მიზანი	შეჯამება წარმოადგენს სწავლებისა და სწავლის პროცესის გაუმჯობესების საშუალებას.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები აჯამებენ თავიანთ ნამუშევრებს (სწავლის შედეგი და სწავლის პროცესი).
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 6.3 (მოსწავლეთა რეაგირება). ფლიპჩარტები, სხვადასხვა ფერის მარკერებით. ფლიპჩარტზე დატანილი მასალა მოსწავლეებისთვის 6.3.
მეთოდი	ინდივიდუალური სამუშაო, პლენალური პრეზენტაცია და განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1. პირადი მოსაზრებები. 7 წთ. 2. პლენარული პრეზენტაციები შეჯამების რეზულტატების შესახებ 10 წთ. 3. შემდგომი განხილვა. 20 წთ.

ინფორმაცია მასწავლებლებისათვის

მოცემული სახელმძღვანელოს წინამდებარე თავი შერჩეულია, როგორ ერთ-ერთი იმ ორ თავთაგან¹⁸, რომლებიც გვიჩვენებს, თუ როგორ შეიძლება სახელმძღვანელოს თავის შემაჯამებელი ეტაპი გამოყენებულ იქნეს ამ თავის შეფასების მიზნით. ეს შემაჯამებელი გაკვეთილი არასავალდებულოა, მაგრამ რეკომენდებული.

მოსწავლეები აჯამებენ პროექტში მონაწილეობისას მათ მიერ შესრულებულ სამუშაოს – ამჯერად, ყურადღებას ამახვილებენ რა სწავლებისა და სწავლის პროცესზე. რა სირთულეებს წააწყდნენ და რას გაართვეს თავი წარმატებით? რა კომპეტენციებს ფლობენ და რომელის დაუფლებას ისურვებდნენ?

შემაჯამებელი ეტაპი მნიშვნელოვანია დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების შედეგების შესაფასებლად, რადგან ხდება მოსწავლეების მოსაზრებების ერთმანეთთან და მასწავლებლის მოსაზრებასთან შედარება. შეჯამებას საკმაოდ დრო სჭირდება, მაგრამ ეს სასარგებლო ინვესტიციაა, ვინაიდან მიღებული შედეგების საფუძველზე შესაძლებელი ხდება სამუშაო გარემოს გაუმჯობესება და გაკვეთილის უფრო ეფექტურად დაგეგმვა. შემაჯამებელი

¹⁸ იხ. მასალა მოსწავლეებისთვის 5.6 (თავისთვის 4 და 5).

გაკვეთილი შედგება ინფორმაციის მიწოდების ეტაპისა (საფეხური 1 და 2) და შემდგომი განხილვისაგან (საფეხური 3).

გაკვეთილის აღწერა

წინამდებარე პროცედურას გადავაზოვთ იმ მოსწავლეებისთვის, რომლებსაც არა აქვთ შემაჯამებელი ეტაპზე მუშაობის გამოცდილება. პროცედურებს მათთვის, ვისაც ეს გამოცდილება უკვე აქვთ, შემოგთავაზებთ ქვემოთ.

1. პირადი მოსაზრებები

ფლიპჩარტი განთავსებულია კედელზე ან დაფაზე, ისე, რომ არც ერთი მოსწავლის მხედველობის არე არ არის შეზღუდული. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს გაკვეთილის მიზანს: მოსწავლეებს არ მოუწევთ ახალი თემის განხილვა, მათ უნდა განიხილონ შედეგები და იმსჯელონ სწავლის პროცესზე. მოსწავლეებმა მათთვის დარიგებულ მასალაში მოცემულ კითხვებს გულწრფელად და სამართლიანად უნდა უპასუხოთ. არ არის აუცილებელი, დააფიქსირონ საკუთარი სახელები და გვარები.

ამის შემდგომ გამართული განხილვისას, მასწავლებელი, მოსწავლეებთან ერთად, მიღებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, განიხილავს, თუ რა საჭიროებს გაუმჯობესებას სწავლის შედეგების თვალსაზრისით, დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში; გაკვეთილების დაგეგმვისას შენარჩუნებული იქნება ის, რაც ეფექტური იყო და შეცვლილი იქნება ის, რაც ნაკლებად ეფექტური აღმოჩნდა.

თითოეულ მოსწავლეს ურიგდება მასალა მოსწავლეებისთვის 6.3. მასწავლებელი აფრთხილებს მოსწავლეებს, რომ მათ ერთმანეთის ფურცლებში ჩახედვისგან თავი უნდა შეიკავონ – ეს არ არის ტესტი და იქ მოცემულ კითხვებზე არ არსებობს სწორი და არასწორი პასუხები.

მოსწავლეებისათვის დარიგებული კითხვარის პირველი ნაწილი შედგება რვა კითხვისგან, რომელიც მოიცავს სწავლებისა და სწავლის სხვადასხვა ასპექტს – პოლიტიკური ციკლის მოდელი, სწავლებისა და სწავლის მეთოდები, თანამშრომლობა და სხვა მოსწავლეებთან და მასწავლებელთან ურთიერთობა. მოსწავლეები ამ კითხვებს სამიზნე დაფაზე წერტილის დასმით პასუხობენ – წერტილი სამიზნე დაფის ცენტრში (5) ნიშნავს „სრულიად ვეთანხმები“, ხოლო წერტილი სამიზნე დაფის გარე წრეზე (1) – „სრულიად არ ვეთანხმები“.

კითხვარის მეორე ნაწილში მოსწავლეები გამოთქვამენ საკუთარ მოსაზრებას იმის თაობაზე, თუ განვლილი თავიდან რა იყო მათთვის ყველაზე საინტერესო და მნიშვნელოვანი – და შესაბამისად, რისი დამახსოვრება ღირს? და რა იყო არასაინტერესო და უსარგებლო – რაც მათ მალე დაავიწყდებათ?

2. პლენარული პრეზენტაციები შეჯამების შედეგების შესახებ

მოსწავლეები მუშაობენ ჩუმად. ორი მოსწავლე აგროვებს ნამუშევრებს და მიაქვს ისინი ფლიპჩარტთან. ერთი მოსწავლე ხმამაღლა ასახელებს მოსწავლეების მიერ სამიზნე დაფებზე გაკეთებული აღნიშვნების ადგილს, კითხვების შესაბამისად. მეორე მოსწავლეს მონაცემები გადააქვს ფლიპჩარტზე დატანილ, მოსწავლეთა კითხვარში მოცემული სამიზნე დაფის ანალოგიურ დაფაზე. მოსწავლეს შეუძლია გამოითვალოს მოსწავლეთა პასუხების ზუსტი მონაცემი. ამისათვის საჭიროა თითოეულ გრაფაში დაგროვილი აღნიშვნები გაიყოს მოსწავლეთა სრულ რაოდენობაზე.

კლასი ეცნობა კითხვარის მეორე ნაწილში მოსწავლეების მიერ გაკეთებულ ჩანაწერებს და მონაცემების შეტანა ხდება სამიზნე დაფის მარჯვნივ და მარცხნივ განთავსებულ ფლიპჩარტებზე, რომელთაგანაც თითოეულს წამმდვარებული აქვს შესაბამისი ორი კითხვა: რა იყო ყველაზე საინტერესო? და რა იყო ყველაზე უსარგებლო?

პროცედურის ალტერნატიული ვარიანტი

ზემოთ მოცემული პროცედურა დიდ დროს მოითხოვს, მაგრამ ამოცანას უადვილებს იმ მოსწავლეებს, რომლებსაც არა აქვთ შემაჯამებელ ეტაპზე მუშაობის გამოცდილება. ქვემოთ მოცემული მეთოდი შეიძლება გამოყენებული იქნეს იმ შემთხვევაში, თუ:

- მოსწავლეებს აქვთ შემაჯამებელ ეტაპზე მუშაობის გამოცდილება;
- (რაც უფრო მნიშვნელოვანია) მათ იციან, რომ მასწავლებელი არ დასჯის მათ, რაც უნდა მკაცრი და მწვავე იყოს მათ მიერ გაკეთებული კრიტიკული შენიშვნები, მაგ. არ დაუწერს მათ არადამაკმაყოფილებელ ნიშანს, არ მიაყენებს სიტყვიერ შეურაცხყოფას;
- (და კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი) მოსწავლეებს შეუძლიათ ენდონ ერთმანეთს იმაში, რომ არ გააკრიტიკებენ ერთმანეთის განსხვავებულ მოსაზრებებს და სწავლის გამოცდილებას.

საფეხური 1: მოსწავლეები რიგრიგობით მიდიან ფლიპჩარტთან და აკეთებენ აღნიშვნებს შესაბამის გრაფაში, ფლიპჩარტზე დატანილ სამიზნე დაფაზე. ისინი არ ავსებენ კითხვარს, რომელიც მოცემულია მასალაში მოსწავლეებისათვის 6.3. სანაცვლოდ, მათ ურიგდებათ წითელი და მწვანე ფურცლები (ასევე გამოდგება სათანადოდ დასათაურებული თეთრი ფურცლებიც), სადაც ისინი წერენ თავიანთ მოსაზრებებს. შემდეგ ორი მოსწავლე აგროვებს ამ ფურცლებს და კითხულობს კლასის წინაშე. უმჯობესი იქნება, თუ მოსწავლეები რიგრიგობით, თავად კითხულობენ საკუთარ მოსაზრებებს და კომენტარსაც ურთავენ, სურვილის შემთხვევაში.

ფურცლებს, რომელზეც მოსწავლეებმა საკუთარი მოსაზრებები გადაიტანეს, ამაგრებენ ფლიპჩარტზე, ანალოგიური შინაარსის მოსაზრებები შეიძლება ერთად დაჯუფდეს და ისე მიამაგროთ ფლიპჩარტზე. შემდეგ საჭიროა მათი დახარისხება და დასათაურება.

შემაჯამებელი ეტაპის ძირითადი წესი: არავითარი კომენტარი და დისკუსია

ნებისმიერი მეთოდის არჩევის შემთხვევაში ძირითადი წესი უცვლელი რჩება: არც ერთი განცხადების შესახებ არ კეთდება კომენტარი. დისკუსიის დროზე ადრე დაწყება გაკვეთილის დროის განრიგს დაარღვევს და, რაც უფრო მნიშვნელოვანია, ამით ყველასთვის თანაბარი შესაძლებლობების პრინციპი იქნება უგულვებელყოფილი. მასწავლებელი უძღვეს გაკვეთილის ამ ეტაპს და აღკვეთავს მოსწავლეების მხრიდან ნებისმიერ მცდელობას, კომენტარი გააკეთონ რომელიმე მოსწავლის მიერ გამოთქმულ მოსაზრებაზე, ან დასცინონ და მასხრად აიგდონ ისინი საკუთარი განსხვავებული მოსაზრების გამო.

3. შემდგომი განხილვა

რჩევა დისკუსიის დაგეგმვის შესახებ არ არსებობს, იმ ობიექტური მიზეზის გამო, რომ შემაჯამებელ ეტაპზე იკვეთება, როგორ უნდა წარიმართოს დისკუსია. ქვემოთ მოყვანილია რამდენიმე მინიშნება, რომელიც მოსწავლეებს დაეხმარება დასკვნების გაკეთებაში.

სამიზნე დაფა:

- რომელ გრაფაშია ყველაზე მეტი 5 (ვეთანხმები) და რომელში ყველაზე მეტი 1 (არ ვეთანხმები) დაგროვილი და რა არის ამის მიზეზი?
- რომელ გრაფაშია პასუხების მრავალფეროვნება და რა არის ამის მიზეზი?

პირადი მოსაზრებები:

- არის ანალოგიური პასუხების სიმრავლე?

განხილვისას შეიძლება წამოიჭრას შემდეგი საკითხები:

- დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში რა არის მისაღები? გავაგრძელოთ იგივე მიდგომით სწავლა?
- რაში მდომარეობს დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების ხარვეზი? უნდა შევცვალოთ ეს მიდგომა, თუ გავაუმჯობესოთ იგი? როგორ?

(მასალაში მოსწავლეებისათვის 6.3, შეიძლება დამატებული იქნეს შემდეგი კითხვები).

- რა შედის ჩემს პირად მოვალეობაში? რა წვლილის შეტანა შემიძლია მე ჩვენს საერთო წარმატებაში?
- რისი სწავლა მსურს მე – როგორც ინდივიდუალურ მოსწავლეს – ამის შემდეგ? როგორი ამოცანა იწვევს ჩემს ინტერესს ან მეხმარება ცოდნის შეძენაში?

მოსწავლეები და მასწავლებელი, სასურველია ერთად, შემაჯამებელი ეტაპის რეზულტატების საფუძველზე, იღებენ გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, თუ როგორ დაგეგმონ შემდგომი გაკვეთილები. ერთი მნიშვნელოვანი რამ, რასაც მოსწავლეები – და სავარაუდოდ მასწავლებელიც – გააცნობიერებენ, არის ის, რომ მასწავლებელი და მოსწავლეები ერთმანეთზე არიან დამოკიდებული და წარმატება მხოლოდ მათი ერთიანი ძალისხმევით შედეგი შეიძლება იყოს.

მასალა მასწავლებლებისთვის 6.1

პოლიტიკური ციკლის მოდელის ილუსტრირება – როგორ შეგვიძლია შევამციროთ ავტოსაგზაო შემთხვევათა რაოდენობა?

ცნებები და ძირითადი კითხვები	შენიშვნები
<p>0. თემა</p> <p>რა არის საკითხის არსი?</p>	<p>როგორ შეგვიძლია შევამციროთ ავტოსაგზაო შემთხვევათა რაოდენობა?</p>
<p>1. პრობლემა</p> <p>ვინ ადგენს დღის წესრიგს?</p> <p>რაში მდგომარეობს პრობლემა?</p> <p>ეთანხმება ყველა მონაწილე პრობლემის განმარტებას?</p>	<p>შინაგან საქმეთა მინისტრი: ავტოსაგზაო შემთხვევათა სიმრავლე. ახალგაზრდა მძღოლები – გამოუცდელი, დაუდევარი. ყველა ასაკის მამრობითი სქესის მძღოლი – ალკოჰოლის ჭარბი რაოდენობით მიღება.</p> <p>ავტომობილისტთა კლუბი: გზებზე ავტოსატრანსპორტო საშუალებების სიმრავლე; გადასახადები არ ხმარდება საგზაო ქსელის გაუმჯობესებას.</p> <p>გარემოს დამცველები: ნახშირორჟანგის ემისია მატულობს, საწვავის მარაგი იწურება და შესაბამისად საწვავი ძვირდება – მხარს უჭერენ ავტოტრანსპორტის ალტერნეტივების შემოტანას.</p>
<p>2. დებატები</p> <p>ვინ მონაწილეობს პროცესში?</p> <p>რაში მდგომარეობს მონაწილეთა ინტერესები, რა წარმოადგენს მათ ღირებულებებს?</p>	<p>ყველა თანხმდება, რომ საჭიროა შემცირდეს ავტოსაგზაო შემთხვევათა რაოდენობა. მაგრამ საკითხის განხილვისას თავს იჩენს განსხვავებული ინტერესები და მიზნები:</p> <p>მინისტრს სურს მიიღოს ზომები დაუდევარ მძღოლთა წინააღმდეგ.</p> <p>ავტომობილისტებს სურთ ავტომობილთა მძღოლებს უკეთესი პირობები ჰქონდეთ.</p> <p>გარემოს დამცველები გლობალური დათბობის გამო გამოთქვამენ შეშფოთებას.</p>
<p>3. დისკუსია</p> <p>რას ვიღებთ შედეგად?</p> <p>მიენიჭა პრიორიტეტი გარკვეულ ინტერესებს, თუ გადაწყვეტილება კომპრომისის საფუძველზე იქნა მიღებული?</p>	<p>მთავრობას შემოაქვს ორი კანონპროექტი:</p> <p>მაღალი ჯარიმები სიჩქარის გადაჭარბებისთვის, ალკოჰოლის დასაშვები ზღვარის შემცირება; მეტი კონტროლი სატრანსპორტო მოძრაობაზე.</p> <p>ოთხი სავალი ნაწილისგან შემდგარი გზატკეცილები ხუთ წელიწადში.</p>
<p>4. განხორციელება</p> <p>როგორ ხორციელდება გადაწყვეტილება?</p> <p>ვინ არის ამ პროცესში ჩართული ან მასზე პასუხისმგებელი?</p> <p>ხომ არ წარმოქმნის ეს გადაწყვეტილება პრობლემებს ან კონფლიქტებს?</p>	<p>სატრანსპორტო მოძრაობის მეტი კონტროლი, განსაკუთრებით სალამობითა და კვირის ბოლოს.</p> <p>დაგეგმილია გზატკეცილების გაფართოვება და გაუმჯობესება, სამუშაოები დაწყებულია.</p>

<p>5. მოსაზრებები</p> <p>რომელი პირები, დაინტერესებული ჯგუფები და ა.შ. უჭერენ მხარს ან აკრიტიკებენ შედეგებს?</p> <p>რა შეადგენს მათ ღირებულებებს, იდეოლოგიასა და ინტერესებს?</p>	<p>ავტომობილისტები მიესალმებიან სამშენებლო გეგმას, არ იზიარებენ კონტროლთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებას (ჯარიმები იზრდება –იზრდება ხარჯები).</p> <p>გარემოს დამცველები იმედგაცრუებულები არიან. მართავენ დემონსტრაციებს დედაქალაქში. განიხილავენ საკითხს ახალი მწვანეთა პარტიის დაარსების შესახებ.</p>
<p>6. რეაქცია</p> <p>როგორ რეაგირებენ ცალკეული პირები და როგორია საერთო რეაქცია?</p> <p>ძალაუფლებისა და ზეწოლის განხორციელების რა საშუალებებს ფლობენ ისინი?</p>	<p>გარემოს დამცველები მართავენ დემონსტრაციებს დედაქალაქში. განიხილავენ საკითხს ახალი მწვანეთა პარტიის დაარსების შესახებ.</p> <p>სატვირთო ავტომანქანების მძღოლები უკმაყოფილებას გამოთქვამენ გზატკეცილებზე შეფერხებების გამო.</p> <p>მინისტრი აცხადებს, რომ გასული 12 თვის განმავლობაში ავტოსაგზაო შემთხვევების რაოდენობა 15 %-ით შემცირდა – ამტკიცებს, რომ შედეგები და წარმატება მის მიერ არჩეული პოლიტიკის მართებულობაზე მეტყველებს.</p>
<p>7. ახალი პრობლემა ან პოლიტიკური ციკლის დასასრული</p> <p>წამოიჭრა ახალი დავა პოლიტიკური დღის წესრიგის შედგენის შესახებ?</p> <p>განხილვის საგანს ახალი თუ ისევ ძველი პრობლემა წარმოადგენს?</p> <p>მიღებულმა გადაწყვეტილებამ მოგვცა საშუალება დაგვესრულებინა პროცესი?</p>	<p>მინისტრი: აღარ არის საჭირო სხვა ზომების მიღება. დააკვირდით მოვლენების განვითარებას, განიხილეთ ბოლო 12 თვის მონაცემები.</p> <p>გარემოს დამცველები: ნახშირორჟანგის ემისიის დონემ კატასტროფული მატება განიცადა.</p> <p>ლუდის მწარმოებლები უკმაყოფილებას გამოთქვამენ: მათი პროდუქციის გასაღება/რეალიზაცია 10%-ით შემცირდა. სამუშაო ადგილების შემცირების რისკი გაიზარდა.</p> <p>მრეწველობა მოითხოვს გზის მშენებლობის გეგმის დაჩქარებას.</p> <p>...</p>

მასალა მასწავლებლებისთვის 6.2

ძირითადი ინფორმაცია პოლიტიკური ციკლის მოდელის შესახებ

1. პოლიტიკას გააჩნია ორი მხარე: პრობლემის მოგვარება და სწრაფვა ძალაუფლების მოსაპოვებლად. მოდელის სახით წარმოდგენილი პოლიტიკური ციკლი მოიცავს მხოლოდ პირველ ასპექტს – პრობლემის მოგვარებას. მასში ძალაუფლების ასპექტიც არის გათვალისწინებული, ვინაიდან დღის წესრიგის დადგენა დამოკიდებულია იმ ზეწოლაზე, რომელსაც მონაწილე მხარე ახორციელებს. მაგრამ მოდელის მთავარი ამოცანაა პოლიტიკის პრაქტიკული მხარის აღწერა – მას ვებერის სიტყვებით „სქელი ფიცრის ბურღვის წელი და მტკიცე პროცესი, რომელიც ხორციელდება ენთუზიაზმითა და სწორი და ზუსტი გათვლების წარმოებით“. ეს იმას ნიშნავს, რომ მონაწილე მხარის მიერ გაღებული ძალისხმევამ, რომელიც კონკურენტულ გარემოში მხარდაჭერისა და ხმების დიდი რაოდენობით მოპოვებას ემსახურება, და რომელიც ხშირად პოლიტიკური ოპონენტის პირად კრიტიკას, პოპულიზმსა და სკანდალის აღზევებას გულისხმობს, შესაძლოა მოვლენების განვითარებაზე უარყოფითი გავლენა იქონიოს, რაც არ არის გათვალისწინებული მოცემულ მოდელში.
2. პოლიტიკური ციკლის მოდელში, საყოველთაო კეთილდღეობის ცნება საინტერესო თვალსაზრისითაა განხილული. დემოკრატიულ საზოგადოებაში, დანამდვილებით არავინ იცის რა განაპირობებს ყველას კეთილდღეობას –სწორედ ეს წარმოადგენს ყველაზე დიდ განსხვავებას დემოკრატიასა და დიქტატურას შორის. ჩვენ იგი ერთად უნდა ამოვიცნოთ, მოვილაპარაკოთ მის თაობაზე, ავწონ–დავწონოთ, ვიკამათოთ და საბოლოოდ კომპრომისზე წავიდეთ. თუ ჩვენ ვცდებოდით, ან გადაწყვეტილება უსამართლო იყო, ამის თაობაზე უმაღლესი შევიტყობთ და მოგვიწევს იგივე პროცედურების თავიდან გავლა. ღია საზოგადოება საჭიროებს საყოველთაო კეთილდღეობის საკითხისადმი პრაგმატულ, კონსტრუქტივისტულ მიდგომას.
3. სქემები, როგორცაა პოლიტიკური ციკლის სქემა, წარმოადგენს მოდელებს. ისინი რეალობის ზოგიერთ ასპექტს ცხადად წარმოაჩენენ, მაგრამ ამის მიღწევა მხოლოდ რაღაც ასპექტების გამოტოვების ხარჯზეა შესაძლებელი. პოლიტიკური ციკლის მოდელი გამოგვადგება, როგორც გზამკვლევი, რომელიც დაგვებმარება პასუხი გავცეთ შემდეგ კითხვას: პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესის რა ეტაპზე შეგვიძლია ჩვენ, როგორც მოქალაქეებს ჩარევა და საკუთარი აზრის გამოხატვა? თუ ჩვენ პარლამენტის ან მთავრობის წევრები არა ვართ, ვერ მივიღებთ მონაწილეობას დებატებში, რომელიც გადაწყვეტილების მიღებას ემსახურება –ეს არის პოლიტიკური სისტემის შედეგი. მაგრამ არის ეტაპი, როცა ხდება მონაცემთა შეტანა, და აქ ჩვენ შეგვიძლია აქტიურობა გამოვიჩინოთ. ჩვენ შეგვიძლია ჩვენს კომენტარი გავაკეთოთ გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით, მხარი დავუჭიროთ, ან მის წინააღმდეგ გამოვიდეთ და ჩვენ შეგვიძლია მონაწილეობა მივიღოთ პოლიტიკური დღის წესრიგის დადგენის თაობაზე გამართულ დებატებში. პოლიტიკური პრობლემები დამოუკიდებლად კი არ არსებობს, არამედ საჭიროებს განსაზღვრასა და აღიარებას (იხ. მე-4 თავის თემა).